

чанья.

Інвестиційна стратегія розвитку сільського господарства в найближчий період повинна орієнтуватися на часткову підтримку держави. Деякі економісти вважають, що не слід регулювати виробництво сільськогосподарської продукції і взагалі втручатися державі в аграрний сектор економіки, інші - що держава повинна повністю контролювати виробництво продуктів харчування. Грунтуючись на світовому досвіді розвитку сільського господарства, вважаємо, що держава повинна брати безпосередню участь у діяльності аграрного сектора. Це пов'язано в основному зі специфікою сільськогосподарського виробництва: сезонністю, схильністю впливу природно-кліматичних умов, які обумовлюють ризикованість вкладень капіталу в нього. У всіх економічно розвинених країнах аграрний сектор є пріоритетним у розвитку економіки. Тільки при належній державній підтримці аграрного сектора та страхуванні ризиків іноземні й вітчизняні інвестори зважаться вкладати інвестиційні ресурси в сільське господарство.

Державну підтримку сільських товаровиробників за рахунок централізованих інвестицій слід здійснювати з урахуванням переходу від безповоротного бюджетного фінансування до кредитування на

поворотній і платній основі. При цьому виділені кошти повинні повертатися державі в цінах року, за яким здійснюється їх повернення. Кошти державного бюджету на безповоротній основі повинні спрямовуватися на: реалізацію програм з підготовки кадрів, виконання великих природоохоронних заходів, розвиток ветеринарної служби та служби хімізахисту та інших бюджетних організацій. Вважаємо, що участь сільськогосподарських підприємств у державних програмах, які передбачають бюджетне фінансування, має здійснюватися на конкурсній основі суворо під відповідні проекти або програми. Повернення державних інвестицій має забезпечуватися зобов'язаннями одержувача, які необхідно фіксувати в договорі, що укладається за підсумками конкурсу.

Висновки. Таким чином, інвестиційна стратегія розвитку сільського господарства в Одеській області має бути направлена на закріплення позитивних тенденцій, що сформувалися в економіці області, та активізацію інвестиційного процесу з нарощуванням інвестиційного потенціалу за рахунок більш ефективного використання всіх інвестиційних ресурсів, незалежно від їх джерел, і на підвищення інвестиційної привабливості регіону.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрійчук В. Г. Сучасна аграрна політика : проблемні аспекти [Текст] / Андрійчук В. Г., Зубець М. В., Юрчишин В. В. - К. : Аграрна наука, 2005. – 140 с.
2. Гуткевич С. О. Інвестиційна пріоритетність галузей агропромислового комплексу [Текст] / С. О. Гуткевич // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 10. – С. 143 – 148.
3. Кукушкін О. М. Сутність поняття «стратегія розвитку підприємства» [Текст] / О. М. Кукушкін // Науковий вісник. – 2005. – № 15.2 – С. 220 – 227.
4. Саблук П. Т. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період // Економіка АПК. – 2008. - № 4. – С. 19-37.
5. Шурик М. В. Інвестування сільського господарства: інвестиційні пріоритети на напрямки [Текст] / М. В. Шурик, М. М. Шурик // Статистика України. – 2006. – № 4. – С. 51 – 55.
6. Ярошенко Ф. О. Інвестиції на розвиток сільського господарства [Текст] / Ф. О. Ярошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 6. – С. 34 – 36.

УДК 658:330.322

ГОНЧАРУК А.Г., д-р екон. наук, доцент, ЯЦИК А.А., асистент
Одеська національна академія харчових технологій

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

Класифіковано основні підходи до визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства». Визначено поняття «управління інвестиційною привабливістю підприємства», сформульовано мету, основні завдання та функції управління інвестиційною привабливістю промислового підприємства.

Ключові слова: інвестиції, промислове підприємство, інвестиційна привабливість, управління.

The basic approaches to the definition of investment attractiveness of enterprises are classified. Management of the investment attractiveness of enterprise is determined. The objective, main tasks and functions of investment attractiveness of the industrial enterprise are formulated.

Keywords: investments, industrial enterprise, investment attractiveness, management.

Вступ. Забезпечення сталого економічного розвитку країни є неможливим без модернізації засо-

бів промислового виробництва, впровадження сучасних технологій та нової техніки. Для цього необхідні

значні інвестиції, яких на сьогодні вкрай не вистачає, насамперед, через низьку інвестиційну привабливість вітчизняних промислових підприємств.

Ця проблема має дві сторони. З одного боку, вітчизняні та іноземні інвестори цікавляться найбільш перспективними та ефективними об'єктами для вкладання коштів. З іншого боку, промислові підприємства проявляють ініціативу і прагнуть знайти інвестора та переконати його вкладати кошти у свою діяльність. Успіх такого переконання обумовлюється рівнем інвестиційної привабливості підприємства.

Для вирішення цієї двосторонньої проблеми керівництву підприємств необхідно забезпечувати перспективність та підвищувати ефективність своєї діяльності у різних її аспектах. Та, оскільки аспекти діяльності підприємств є різноманітними, а методи їх поліпшення можуть бути різноспрямованими і, навіть, взаємовиключними, необхідна системна координація таких зусиль керівництва для досягнення єдиної мети – забезпечення інвестиційної привабливості підприємства. Така координація може стати частиною процесу управління, спрямованого на досягнення даної мети, який можна назвати *управлінням інвестиційною привабливістю підприємства*.

Постановка завдання. Проблема забезпечення інвестиційної привабливості підприємства не є новою для економічної науки. Її вирішенню присвячені праці таких вчених, як О. Балацький, І. Бланк, Н. Брюховецька, С. Гуткевіч, Т. Дудка, С. Конторович, О. Кузьмін, Т. Момот, О. Носова, А. Янковий та ін. У той же час, переважна більшість публікацій з даної проблематики присвячено питанням оцінки інвестиційної привабливості підприємств. Досі не існує чіткого теоретичного обґрунтування інвестиційної привабливості підприємства як об'єкту управління, на вироблення якого й спрямоване дане дослідження.

Результати. Як і будь-який інший процес управління, управління інвестиційною привабливістю припускає наявність керованого об'єкту і керуючого суб'єкту. Очевидно, що функції останнього має виконувати керівництво підприємства, а керованим об'єктом, тобто об'єктом управління, тут виступає сама інвестиційна привабливість підприємства. Визначимо сутність даного поняття з точки зору теорії управління.

В теорії не існує загальноприйнятого розуміння терміну «інвестиційна привабливість підприємства». Різноманіття трактувань цього поняття змусило нас вдатися до їх класифікації і виділити основні підходи в причинно-наслідковому взаємозв'язку, викладені далі.

Факторний підхід визначає інвестиційну привабливість підприємства (ІПП) як сукупність факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, які впливають на остаточне рішення інвестора щодо інвестування в підприємство [1-3]. Даний підхід дає можливість досліджувати ІПП, застосовуючи інструменти факторного аналізу. Процес управління ІПП тут можна звести до впливу на фактори, що в тій чи іншій мірі визначають стан ІПП. Однак, якщо чинники внутрішнього середовища підприємства піддаються впливу з боку його керівництва, то зовнішні (конкуренти, кон'юнктура, політичні, природно-

кліматичні чинники тощо) здебільшого є неконтрольованими, що обмежує можливості керуючої системи по досягненню цілей управління. Дані обмеження приводять до появи наступного підходу, що абстрагує ІПП від зовнішніх факторів.

Внутрішній оцінний підхід розглядає ІПП як сукупність внутрішніх характеристик підприємства, які важливі для потенційного інвестора [4-5]. До таких характеристик найчастіше відносять показники, що характеризують фінансово-економічний стан підприємства, зокрема, рівень його ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ін. Іноді, перелік цих показників розширюється з підключенням маркетингових, соціальних, логістичних, адміністративно-правових, технологічних, товарних та інших характеристик діяльності підприємства, які забезпечують йому пріоритетне становище в конкурентній боротьбі за інвестиційні ресурси [6]. Такий підхід ускладнює завдання управління ІПП, оскільки безліч оціночних показників не дозволяють однозначно оцінити стан об'єкта управління і встановити ступінь досягнення мети управління. Висока трудомісткість самого процесу оцінювання та відсутність єдиного критерію оцінки ІПП призводять до появи інтегрального підходу до визначення ІПП.

Інтегральний підхід визначає ІПП як інтегральну характеристику підприємства, яке розглядається як об'єкт для майбутнього інвестування [7-11]. Причому, така характеристика може бути дана як за допомогою єдиного інтегрального показника [12], так і збалансованою системою інтегральних показників [13]. Даний підхід полегшує оцінку ІПП. Однак, говорити про глибокий аналіз ІПП при інтегральному підході складно, оскільки, встановити характер впливу окремих факторів на об'єкт управління, маючи лише один або кілька узагальнюючих (інтегральних) показників, практично неможливо. Відсутність же результатів такого аналізу не дозволить керівництву підприємства прийняти обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на забезпечення ІПП. Тому використання даного підходу доцільно лише для здійснення оцінки ІПП без здійснення дій щодо управління нею.

Порівняльний підхід визначає ІПП як відносну характеристику підприємства, яке розглядається як один з об'єктів для майбутнього інвестування. При такому підході для її оцінки, як правило, застосовуються різні рейтингові системи [14-16], що дозволяють ранжувати групи підприємств і встановлювати найбільш привабливі з них з точки зору інвестування. Ця інформація важлива для потенційного інвестора або державного органу, що створює і регулює інвестиційний клімат в галузі (регіоні). Проте, для керівництва підприємства, яке є суб'єктом управління ІПП, такий рейтинг може показати лише абстрактно рівень його ІПП і те, якою мірою воно відстає або випереджає своїх конкурентів за інвестиції на конкретний момент часу без можливості дослідження факторів поточного стану та прийняття перспективних рішень щодо підвищення рейтингу підприємства. Тому використання порівняльного підходу в управлінні ІПП у чистому вигляді є малоєфективним.

Існують і інші визначення ІПП, розглядають його як:

- рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог або інтересів інвестора щодо конкретного підприємства [17-18];
- узагальнену характеристику переваг та недоліків окремого об'єкта інвестування з точки зору конкретного інвестора згідно сформованим ним критеріям [19];
- фінансово-майновий стан підприємства, ефективність використання його ресурсів та якісні характеристики [20-21];
- характеристику, описувану системою комплексних показників доцільності вкладання капіталу інвестором у підприємство, яка відображає сукупність існуючих умов та факторів, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування [22].

Наведені визначення ІПП в тій чи іншій мірі розкривають сутність даної категорії в різних аспектах і доцільні для використання у відповідних дослідженнях. Однак з точки зору теорії управління ІПП вони не можуть повною мірою відобразити зміст об'єкта управління. Тут необхідний особливий підхід, який розглядає ІПП як об'єкт управління, на який може і повинно впливати керівництво підприємства, яке бажає розвивати бізнес і забезпечити залучення в нього інвестицій.

В управлінському аспекті ІПП доцільно розглядати як *систему фінансових, економічних та інших відносин, що виникають у процесі забезпечення ефективного розвитку підприємства і задоволення вимог потенційних інвесторів*. Для оцінки стану цієї системи можна використовувати безліч показників, що відображають різні аспекти діяльності підприємства, важливих для його майбутнього і цікавих для

інвесторів.

Охарактеризувавши об'єкт управління, визначимо поняття «управління інвестиційною привабливістю підприємства» як *процес цілеспрямованого впливу керівництва підприємства на систему фінансових, економічних та інших відносин, що виникають у процесі забезпечення ефективного розвитку підприємства і задоволення вимог потенційних інвесторів*. Метою цього процесу є забезпечення ІПП. Схематично процес управління ІПП можна відобразити таким чином (рис. 1).

Враховуючи вимоги потенційних інвесторів і вплив факторів зовнішнього середовища (кон'юнктурних, фінансових, політичних, правових, зовнішньо-економічних, соціальних, природно-кліматичних та інших), керівництво підприємства виробляє комплекс дій, що формують, координують і контролюють фінансові, економічні, виробничі, трудові та інші відносини всередині підприємства з метою забезпечення його інвестиційної привабливості.

За результатами оцінки ІПП відбувається аналіз факторів і причин її зміни, потім виробляються рішення з регулювання внутрішніх відносин і встановлюються або коригуються планові завдання по кожному напрямку діяльності підприємства відповідно до основного завдання управління ІПП – забезпечення позитивної динаміки стану системи ІПП. Для підвищення ступеня ймовірності виконання планових завдань з поліпшення ІПП необхідна мотивація даного процесу, спрямована на удосконалення фінансових і економічних показників роботи підприємства, результати якої контролюються і оцінюються, як і інші напрями діяльності.

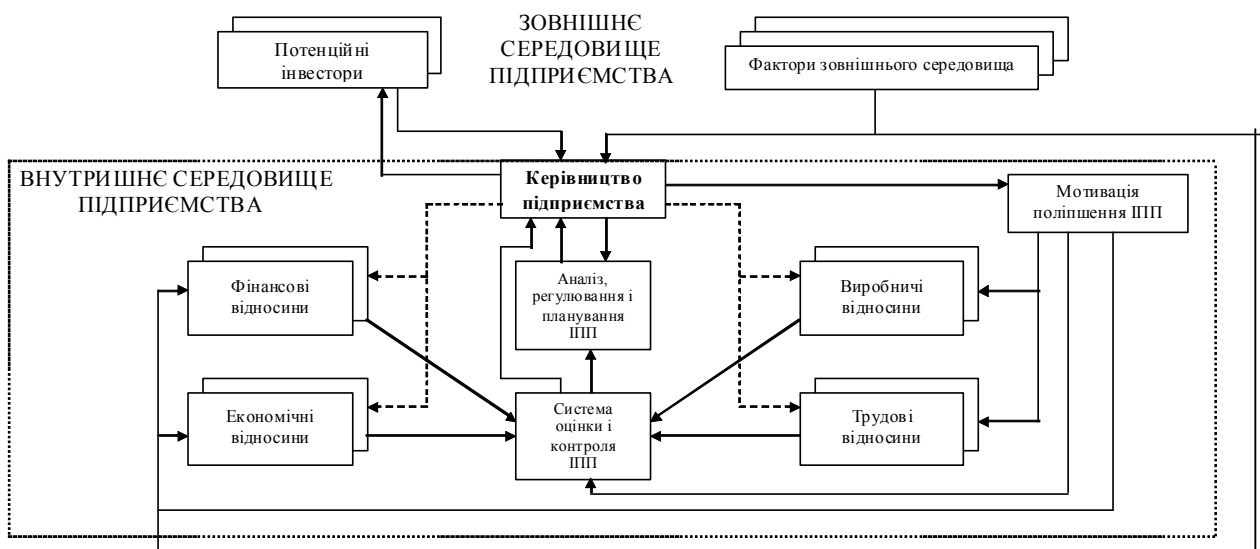

Рис. 1. Процес управління інвестиційною привабливістю промислового підприємства

Виходячи з основних завдань і напрямів діяльності щодо забезпечення інвестиційної привабливості, можна виділити наступні основні функції управління інвестиційною привабливістю промислового підприємства:

- 1) *планування*, яке полягає у встановленні та обґрунтуванні цілей і завдань для конкретних виконавців (функціональних підрозділів підприємства), а також координації їх дій і виділення їм необхідних засобів і ресурсів для забезпечення ІПП;

2) *організація*, що пов'язана зі створенням організаційної структури (механізму), що забезпечує оптимальні умови взаємодії менеджменту і виконавців для досягнення цілей і завдань управління ІПП; очолити таку структуру може директор підприємства або його заступник з інвестицій (фінансовий директор);

3) *мотивація*, що припускає створення і застосування системи стимулів для спонукання виконавців та менеджерів до досягнення цілей і завдань управління ІПП;

4) *оцінка і контроль*, які полягають у вимірюванні стану ІПП, її складових і перевірки відповідності їх фактичних значень плановим завданням по забезпеченню ІПП;

5) *аналіз*, який полягає в проведенні комплексу розрахунків і висновків, які дозволяють встановити причини невідповідності фактичних значень плановим завданням по забезпеченню ІПП та виробити рекомендації щодо прийняття управлінських рішень, спрямованих на усунення цих відхилень;

6) *регулювання*, яке полягає у прийнятті управлінських рішень щодо усунення недоліків системи, що призвели до відхилень фактичних значень показників від планових завдань із забезпечення ІПП;

7) *координація*, що забезпечує узгодженість у роботі всіх ланок системи управління ІПП шляхом встановлення раціональних зв'язків та обміну інформацією між ними.

Чітке і послідовне виконання перерахованих функцій у рамках здійснення управлінського циклу дозволить забезпечити безперервність і ефективність процесу управління. Критерієм останньої є здатність системи управління досягати поставлених цілей щодо забезпечення ІПП.

Висновки. Дослідження теоретичних аспектів інвестиційної привабливості промислового підприємства дозволило:

1) класифікувати основні підходи до визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства» в причинно-наслідковому взаємозв'язку, встановити їх переваги та недоліки;

2) розглянути інвестиційну привабливість підприємства як об'єкт управління, який являє собою систему фінансових, економічних та інших відносин, що виникають у процесі забезпечення ефективного розвитку підприємства і задоволення вимог потенційних інвесторів;

3) визначити поняття «управління інвестиційною привабливістю підприємства» як процес цілеспрямованого впливу керівництва підприємства на систему фінансових, економічних та інших відносин, що виникають у процесі забезпечення ефективного розвитку підприємства і задоволення вимог потенційних інвесторів;

4) сформулювати мету, основні завдання та функції управління інвестиційною привабливістю промислового підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Гридасов В. М. Вдосконалення системи оцінки інвестиційної привабливості підприємства з точки зору зовнішнього інвестора / В. М. Гридасов, А. І. Кофонова // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – №3(7). – С. 180–184.
- Самігулліна Ю.Р. Управління інвестиційною привабливістю підприємства / Ю. Р. Самігулліна // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – №2. – С. 90–94.
- Макарій Н. П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н. П. Макарій // Економіст. – 2001. – №10. – С. 52.
- Горова О. А. Складові інвестиційної привабливості промислових підприємств / О. А. Горова // Економічний простір. – 2008. – №17. – С. 143–148.
- Іваницька Г. Інвестиційна привабливість сільськогосподарських підприємств в умовах економічної кризи / Г. Іваницька // Збірник наукових праць ЧДТУ. – 2010. – №22. – С. 26–28.
- Кузьмін О. Є. Діагностика потенціалу підприємства / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – №1. – С. 155–166.
- Носова О. В. Інвестиційна привабливість підприємства / О.В. Носова // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 1. – С. 120–124.
- Пилитяк А. Инвестиционная привлекательность регионов Украины: социально-демографический аспект / А. Пилитяк // Экономика Украины. – 2004. – № 8. – С. 82–85.
- Пожуєва Т. О. Сучасні підходи до формування інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання / Т. О. Пожуєва // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Вега-Принт, 2010. – Т.3. – С.45–50.
- Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування [навч. посібник] / А. П. Дука. – К. : Каравела, 2008. – 432 с.
- Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: Учеб. пособие / И. А. Бланк. – Киев : Эльга-Н, Ника-центр, 2001. – 382 с.
- Алексеев А. А. Модель визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості / А. А. Алексеев, А. І. Панченко // Математичні машини і системи. – 2004. – № 4. – С. 157–163.
- Брюховецька Н. Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства / Н. Ю. Брюховецька, О. В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. – № 1. – С. 110–117.
- Управління інвестиціями : навчальний посібник / О. Ф. Балацький, О. М. Теліженко, М. О. Соколов. – Суми : Університетська книга, 2004. – 232 с.
- Нечипорук О. В. Методика рейтингової оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств / О. В. Нечипорук // Научно-технический сборник. – 2006. – № 75. – С. 275–284.

16. Скляр І. Д. Рейтингова оцінка фінансового стану як складова оцінки інвестиційної привабливості підприємства / І. Д. Скляр, Ю. М. Шкодкіна // Механізм регулювання економіки. – Суми, 2009. – №2. – С. 249–253.

17. Мордвінцева Т. В. Методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства / Т. В. Мордвінцева // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №2. – С. 200–205.

18. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій : Затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій 23.02.1997 р. № 22 // Державний інформ. бюл. про приватизацію. – 1998. – № 7. – С. 18–28.

19. Алексєнко Л. М. Фінансові аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства / Л. М. Алексєнко // Роль фінансово-кредитної системи у стимулюванні економічного зростання в Україні : Зб. наук. праць / Волинський держ. ун-т. – Луцьк, 1999. – С. 222–225.

20. Супрун С. Д. Оцінка ефективності інвестиційних проектів підприємств / С. Д. Супрун // Фінанси України. – 2003. – № 4. – С. 82–87.

21. Юхимчук С. В. Матрична модель оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств / С. В. Юхимчук // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 3–12.

22. Гончарук А. Г. Методичні аспекти прийняття варіативних інвестиційних рішень / А. Г. Гончарук // Економіка України. – 2011. – № 6. – С. 78–85.

УДК [005.591.1: 330.322.2]: 338.439(477)

ТАРАСОВА О. В., канд. екон. наук, доцент, МІХОВ М.М., магістрант
Одеська національна академія харчових технологій

ПРОБЛЕМИ ПОЛІПШЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ.

У статті досліджено основні проблеми інвестування в харчову промисловість України. Визначено головні чинники підвищення ефективності стратегічних інвестицій, умови й джерела інвестиційного забезпечення технологічного оновлення, реструктуризації та підвищення конкурентоздатності галузі. Розроблено рекомендації щодо удосконалення державної промислової політики з метою сприяння збільшенню обсягу й підвищенню ефективності інвестицій в харчовій промисловості України.

Ключові слова: інвестиції, харчова промисловість України, інвестиційний клімат, промислова політика, ефективність, інвестиційне забезпечення.

This article explores the basic problem of investment in the food industry in Ukraine. Identifies the key factors increasing the effectiveness of strategic investments, investment conditions and sources of technological modernization, restructuring and increasing competitiveness of the industry. The recommendations for the improvement of national industrial policy to promote and increase of efficiency of investments in the food industry in Ukraine.

Keywords: investments, food industry of Ukraine, investment climate, industrial policy, efficiency, investment security.

Вступ. Економічний розвиток будь-якої країни значною мірою обумовлений рівнем інвестиційної діяльності. В умовах сучасної глобальної інтеграції національна економіка відчуває гострий дефіцит інвестиційних ресурсів. Але іноземний інвестор не бажає вкладати свої гроші в розвиток української економіки. Відтак, уряд повинен реалізувати систему заходів, пов'язаних зі створенням сприятливого інвестиційного клімату для національних й іноземних інвесторів.

Питання інвестування належать до одних з найважливіших, від яких залежить функціонування й розвиток харчової промисловості в умовах ринкової економіки.

На сьогоднішній день питаннями, які стосуються вирішення проблем залучення іноземних інвестицій в харчову промисловість України, займаються багато науковців. Зокрема: Панфілова Т., Кулік О., Фомін С., Беліна М., Глухов Ю., Тимочків В., Загніт-

ко П., Борщ Л., Матюшенко І., Федоренко В., Овденко Л., Жарун О., Орликовський М., Котова Ю. та інші.

Постановка завдання. Метою даної роботи є аналіз проблеми інвестування в харчову промисловість України, а також висвітлення пропозицій для розв'язання цієї проблеми.

Результати. Практика свідчить: найбільш ефективні напрямки капіталовкладень у харчовій промисловості — реконструкція й технічне переоснащення виробництва. Це дає змогу в коротші строки, з меншими витратами, ніж при новому будівництві, оновлювати матеріально-технічну базу, освоювати нові потужності.

Технічне переоснащення діючих підприємств передбачає встановлення нових машин і устаткування на діючих площах, впровадження автоматизованих систем управління і контролю, сучасних методів управління виробництвом, модернізацію і технічне